

PROČ JSME NAPADÁNI NEMOCEMI ?
CHŘIPKA - SENNÁ HOREČKA - DUŠEVNÍ NEMOC

Otázka na nakažlivost nemocí a na senné horečky.

R. Steiner: Prostředek proti senné horečce, jenž se u nás používá, je vhodný k tomu, aby působil předem, jak se říká profylaktický (*preventivně*). Měl by být používán celé týdny předem, než se projeví podráždění sennou horečkou.

A v tom je právě háček, neboť pacienti přicházejí, až jsou postiženi. Léčíme-li nemocného sennou horečkou preventivními prostředky, tu je již nemusíme používat během zevního onemocnění, jež je vlastně jen konečným zevním projevem vnitřního onemocnění navenek. Zejména ne, jestliže jsme téhož prostředku užili už před rokem. Ač před rokem, přece ho chrání před novým onemocněním. Počítá se tu jaksi s tím, že nemoc tkví stále v celém organismu a projeví se jen na jednom jediném orgánu. Mám-li věc vysvětlit, musíme si říci něco o tom, jak nemocí vůbec vznikají, vycházejí-li z nitra ven.

Je přirozeně velmi snadné rozpoznat, proč člověk onemocní, zlomí-li si nohu nebo rozbije-li si hlavu. Zde je příčina nemoci zevně viditelná. Projeví-li se náhle tzv. vnitřní onemocnění, tu již zpravidla nemyslíme na to, odkud přichází. To souvisí s otázkou, odkud to, že při určitých onemocněních se od nemocného nakazíme, dostaneme-li se do jeho blízkosti. Tu se zdá, že jde rovněž o zevní příčinu. Zevní věda má na takové otázky velmi snadnou odpověď:

*"Z nemocného vylétávají ven do ovzduší bacily
a kdo je vdechne, nakazí se nemocí!?"*

Tedy nemocný na mne hodil chuchvalec bacilů a já jsem onemocněl podobně, jako by mne týž uhodil sekerou. Jenže tak jednoduché to zase není. Příčina tkví docela jinde. Věci porozumíme, uvědomíme-li si, že je člověk v obyčejném životě vlastně trvale poněkud nemocný a trvale se do jisté míry kurýruje. Náš fyzický život spočívá vlastně v neustálém kurýrování, protože jsme stále poněkud nemocní. Není to nemoc ve vlastním smyslu, není to úplné onemocnění, ale jen do jisté míry, máme-li žízeň, hlad atp. A poněkud se kurýrujeme tím, že pijeme, jíme, atp. Lze

řící: hlad je počátek jedné z nemocí. Trvá-li příliš dlouho, můžeme z toho umřít, o to snadněji v následku žízně. Jídlo a pití je vlastně léčbou. Musíme si tedy ujasnit, co se ve skutečnosti děje, dostaneme-li hlad či žízeň.

Nitro našeho těla není nikdy v klidu, ale v ustavičné činnosti. Představme si nyní (*kresba*) část našeho těla, do níž přivádíme výživu, tj. zevní látky, které jsme přijali s potravou. Tyto látky, jež jsou nyní uvnitř, jsme přijali, dejme tomu, prostřednictvím úst a zažívacími cestami jsme je přivedli do některého místa v těle. Když však tyto potraviny do nás vejdou, tu proti jejich látkám celá naše bytost rebeluje. *

Lidská bytost tyto látky neponechává ve stavu, v jakém jsou obsaženy v potravě, ale doslova je zničí, protože musí být zničeny, roztrženy. Již v ústech je drtíme, rozmělnujeme a rozpouštíme slinami a tento proces spolknutím zdaleka nekončí. Toto ničení probíhá uvnitř v našem těle, činností, která nikdy neustává, ani u zevně lenivého člověka.

Chceme-li porozumět procesu trávení, musíme pozorovat právě tuto ničivou činnost, jako pozorujeme např. pohyb svých prstů, nikoliv pouze sledovat pouť kusu chleba útroby člověka. Tato neustálá vnitřní ničivá činnost v těle člověka neustává ani tehdy, nedostane-li se do těla potřebný přísun potravy. Bez potravy je tělo člověka jakousi prázdnou hadicí, v níž není klidu, která je v neustálém vnitřním chvění, v níž to rámusí, v níž je vnitřní činnost. Pokud se tělu dostane z potravy nějaké látky, tu tato vnitřní činnost může něco rozpustit, zničit a tím se uspokojit. Není-li tělu dodána žádná látka, zůstává jako prázdný pytel plný činnosti.

To, co je tu stále činné, nazývá duchovní věda “astrálním tělem”, které z důvodů, o nichž se zmíníme později, nikdy neodpočívá. † Nelze-li něčím uspokojit jeho činnost, pak je neuspokojené (*nelibost*), nemá co rozrušovat, rozmělnovat, rozpouštět. Projevem této nespokojenosti je

* *Potraviny jsou v našem těle vlastně cizorodými látkami. Kdyby si je tělo podrželo tak, jak jsou, došlo by v něm k rozkladným hnilobným procesům, k nim by dříve či později došlo i mimo tělo.*

† *Jak již bylo v předchozích poznámkách řečeno, astrální tělo představuje konfiguraci vnitřní prázdnoty (světlosti) ohraničené vnější plností (temnotou), col má svůj výraz mj. v prázdném žaludku. Naplněním žaludku potravou spojíme s astralitou opačnou konfiguraci, tj. vnitřní plnost (potravu) ve vnější prázdnotě (po potravě vzaté z vnějšího světa zeje ve vnějším světě prázdnota, aura). Tím dojde k něčemu podobnému jako při početí, s tím rozdílem, ie v žaludku je potrava od vnějšího oplodnění oddělena, a proto ji lze také zničit.*

hlad. Hlad není nic poklidného, hlad je činnost v nás. Hlad je opravdu duševně-duchovní činnost v nás, která nemůže být trvale uspokojena. Hlad je něco naprosto duchovního (*astrálního*).

Nuže, potraviny jsou rozmělněny duševně-duchovní činností. Co z nich lze použít, to přejde do cév, ostatní se vyloučí z těla ven. Astrální tělo může správně pracovat jen tehdy, může-li ničit potravu, užitečné látky vložit do těla a ostatní vyloučit. To je pravidelná zdravá činnost organismu člověka. Tato činnost není jen tak nějakou obecnou činností, v této činnosti je obsaženo něco nesmírně moudrého.

Předpokládejme nahoře (kresba) plíce a dole slezinu. K nim vedou cévy, jimiž neustále proudí rozpuštěná a přeměněná potrava. Plíce ovšem potřebují jiné látky než slezina a lidské vědomí nestačí na víc než nacpat potravu do úst. Tělo astrální ji však zpracuje, vytřídí a rozdělí podle toho, kde je co třeba. Tu uvnitř probíhá moudré rozdělování, jako by tělo astrální bylo chytřejší než celý člověk. Ani nejučenější přírodovědec není schopen říci, co kam patří. Jeho nitro to však spolehlivě ví.

Naše astrální tělo může být ovšem také nerozumné. Nikdy však v té míře jako samotný člověk. Jen ve vztahu ke své vlastní schopnosti může být z určitého hlediska hloupé. Tím, že se člověk narodí v těle, je takový nebo onaký, vybaven vnitřně určitými silami. Jeho astrální tělo, které je v něm činné, je vázáno nejen na vnitřní Činnost, ale též na vnější pohyb. Tělo astrální po nás také vyžaduje, abychom chodili. Někdo potřebuje víc, jiný méně pohybu. Máme-li pak vrozené vlohy k sedavému způsobu života, zatímco naše astrální tělo je založeno tak, že vyžaduje mnoho chození, tu se astrální tělo stane hloupým, podobně jako kdybychom chození přeháněli. Zkrátka, při nesouladu našeho vnějšího pohybu s vlohami našeho astrálního těla přestane astrální tělo správně rozdělovat výživu podle jednotlivých orgánů. Tu se musí něco stát. Vyšle- li např. nesprávné látky k srdci, srdce je nemůže přijmout a zůstanou tedy uloženy někde poblíž. Ty správné látky, které srdce nedostalo, rovněž zůstanou ležet někde v těle na nesprávném místě. Obě látky jsou pro tělo užitečné a nejsou tedy vyloučeny, nedostanou se však na správné místo.

Člověk ovšem nesnese, aby se cokoliv nevyužitého ukládalo v jeho těle. Jako první tu následuje zeslábnutí orgánu, jemuž se nedostává potřebných látek. To je již nemoc! Navíc jsou tu ještě cizorodé látky, jež

neupotřebeny nejsou než nevyločený odpad v těle. Protože člověk není pouze pevným člověkem, ale z 90 % kapalným vodním člověkem, vlastně jakýmsi sloupem vody, nevyločený odpad se v něm rozpouští. Zatímco potřebujeme čistou oživenou vodu, máme nyní vodu znečištěnou odpadem usazeným někde v hrdle, u srdce, v žaludku atp.

Dejme tomu, že se vodní člověk znečistí odpadem látek, jichž se nedostalo hrdlu. Pokud se takto znečištěná voda dostane do žaludku, tu nějak zvláště neškodí. Jako bychom v potravě přijali něco nepotřebného, a tedy to z těla vyloučíme. Znečištěná voda však člověkem protéká všude, např. do krajiny hrdla, které již zesláblo, neboť se mu nedostalo potřebných látek, a nyní se mu navíc dostává této znečištěné vody. Z obou důvodů (nedostatkem a nesprávným přísunem týchž látek) hrdlo onemocní. Ostatní orgány z tohoto odpadu, jehož se správně nedostalo hrdlu, ne onemocní, neboť nezeslábly nedostatkem potřebných látek.

Nyní vezmeme zcela jiný případ. Citlivý člověk jemně soucítí s nemocným a vyšší mírou tedy spoluprožívá atmosféru šířící se kolem nemocného. Nasloucháme-li např. slovům jiného člověka, máme při tom příjemné nebo nepříjemné pocity podle toho, jak ten člověk mluví. Mluvili pěkně, je to pro nás velmi příjemné, nemluví-li pěkně nebo dokonce chrochtá jako vepř atp., tu je nám nepříjemné ho poslouchat, i když všemu rozumíme. Zejména nachlazený člověk v nás vyvolává skličující pocit, nasloucháme-li mu. Je to tím, že člověk, aniž si to uvědomuje, zcela jemně opakuje v řeči to, co říká ten druhý. Naslouchání řeči totiž nespočívá v pouhém slyšení, ale též v napodobování slyšeného v našich mluvících orgánech, jimiž napodobujeme vše, co dělá druhý člověk.

Kdo má zahrádku, ví, že se každá půda hodí na něco jiného, že v každé půdě vše neprospívá. Předpokládejme tedy, že máme půdu, která se nehodí pro pěstování cibule a česneku, avšak z nějakého podivínství chceme právě na této zahrádce s nevhodnou půdou pěstovat česnek a cibuli. Obohatíme-li tuto nevhodnou půdu o síru a fosfor, vypěstujeme i na ní solidní plody. I nejkrásnější cibule a česnek budou, takto pěstované, ovšem
 cítit po síře a fosforu.

Nyní se vraťme k člověku s jemnějším cítěním.

Dejme tomu, že prožívá soucit s nemocným chřipkou, jenž má ve svém vodním člověku rozpuštěnu spoustu látek, které nebyly správně využity, a má tedy vodu pro člověka nezdravou. Protože onemocnění chřipkou je dáno vnitřní vodou znečištěnou sírou a fosforem, šíří se kol postiženého velmi jemný zápach cibule a česneku. Normálně tento zápach pro jeho jemnost necítíme, i když i to je u velmi jemného nosu možné. Dostane-li se však do blízkosti nemocného citlivý člověk, jenž byt' i podvědomě tento zápach vnímá, tu zápach chřipky působí skrze jeho nos do hlavy, na docela konkrétní orgán, zvaný "sensorium". Následkem toho není již tento orgán právě touto látkou řádně zásobován a začíná spoluprožívat chřipku tak, jako jindy spoluprožívá řeč jiného člověka. Nyní tedy vnitřně prožívá totéž, co nemocný vypařuje, a jeho astrální tělo se tím dostává do nesprávné činnosti. Nesprávná činnost astrálního těla má pak za následek usazování nevyužitých látek (vhodných k pěstování cibule a česneku) v těle a citlivec tím dostane chřipku.

To vše stále nemá nic společného s bakteriemi, bacily (*viry*) atp. Zde máme prostě co činit se vztahem člověka k člověku. A jako nestačí obohatit půdu pouze sírou a fosforem a očekávat růst cibule a česneku, tak nestačí onemocnět chřipkou a očekávat růst bakterií chřipky. Obojí musí být do půdy (těla) zaseto. Bacily chřipky, stejně jako cibule a česnek, se cítí nejlépe v troše síry. Nemocný nás neohrozí svým bombardováním bacily, ani jinou cestou nás bacily nemohou ohrozit. Onemocníme tím, že ve svém vodním těle spoluprožíváme totéž, co prožívá nemocný. Tím k sobě vábíme příslušný druh mikroorganismů (bakterií), jemuž ve svém nitru poskytneme živnou půdu a možnost rozmnožování.

Jako jsme zevně nemocní při zevním zranění, tak nás cosi vnitřně zraňuje také při vnitřním onemocnění. Zraňuje nás nečistá vnitřní voda, v níž jsou rozpuštěny látky, jež měly být vlastně stráveny...

Nyní se již můžeme zaměřit na nemoci, jako je např. senná horečka, která závisí mnohem víc na roční době jako takové, než na pylu poletujícím vzduchem. Náchylnost k senné horečce je dána astrálním tělem, jež svou vnitřní činnost nevykonává řádně, jež správně nevyklučuje, jehož činnost je zaměřena víc navenek. Následkem toho zjara, kdy vše inklinuje k rozpouštění ve vodě, rozpouští také vodní člověk ve své všeobecné vodě

zvláštní látky, čímž se stane citlivějším.

U člověka se sklonem k senné horečce je vlivem rozpouštění vodní člověk trochu větší, jeho voda se poněkud zředí a zvětšuje svůj objem. * To, co se v něm rozpouští, vypuzuje vodu ven, např. do nosu, což se jeví jako "senná rýma", která nám ucpává nos. Tím se stáváme mimořádně citlivými na vše, co přináší jaro, zejména na pyl, na ona obzvlášť dráždivá zrnka, která pocházejí z rostlin. Kdyby nos nebyl (*podélné*) uzavřen, mohli bychom být k senné horečce dráždění také mnohým jiným, nejen pylem. Pyl z rostlin těžko snášíme tehdy, když už sennou horečku máme. Tzn., že pyl není příčinou horečky, ale pouze nás při ní dráždí. Prostředek proti senné horečce tedy musí vést k tomu, že zředěného vodního člověka opět zhustíme, že jeho zvětšený objem opět zmenšíme, že jej stáhneme opět do normální postavy. Tím se však vodní člověk stane poněkud kalným, neboť to, co v sobě rozpouštěl, ze sebe opět vyloučí jako kal.

Dál tedy musíme dbát také na to, aby v těle nebylo ponecháno to, co vodního člověka činilo kalným, aby byl tento kal z těla vyloučen. Proto je dobré, aby se člověk po očkování naším prostředkem trochu vypotil nebo, může-li, aby se trochu pohyboval. Jde-li o pacienta, který se málo potí nebo trpí po našem očkování zácpou, pak je to s léčbou vždy poněkud těžší. Proto se vždy musíme zajímat, netrpí-li nemocný zácpou. Stahováním vodního člověka se totiž zácpa zesiluje, takže to, co bylo léčbou vyloučeno z vody, není pak vyloučeno také z těla.

** Zředění vodního člověka je tu dáno zvětšením jeho objemu, nikoliv snížením hustoty jeho vody. Případá-li na větší objem totéž množství vody, je vodní člověk fakticky zředěn, ač je jeho voda rozpuštěnými látkami fakticky zhuštěna. R. Steiner tu osvědčuje znalost správného a nesprávného "vážení" (uvažování):*

a/ reálné vážení: váhy uvedly do rovnováhy předměty vážení na obou stranách vah, srovnání míry vážených objemů (1/x) pak určí jejich relativní hustoty b/ vážení bláznů: váhy uvedl do nerovnováhy předmět vážení na jedné straně vah!

Míra vychýlení vah = míra závaží, již váhy vyvážíme = míra libovolné jednotky (lkg), která nepředstavuje nijakou vlastnost předmětu vážení (míru hustoty, či objemu), lkg (kp) = míra sil gravitace Země x (míra páky ramene vah + objemy různých hustot) Jak je patrné, vážením na "kg" (kp), jež je základní poznávací metodou současné přírodní vědy, přisuzujeme váženému předmětu (např. bramboře) vlastnosti zeměkoule (gravitační síly) i mechanismu vah (délku ramene), zatímco o jeho skutečných vlastnostech (hustotě a objemu) se naprosto nic nedozvíme!

Zde je nutno dát nějaký prostředek proti zácpě,

Léčení totiž nespočívá pouze v tom, že nemocnému něco podáváme, ale také v tom, že se postaráme o to, aby se k podanému léku chovalo tělo správně. To je nesmírně důležité! Očkujeme-li, byť i vynikajícím lékem, aniž se pak staráme o řádné zažívání očkovaného a o vyloučení z těla toho, co se v něm následkem působení léku vytvořilo, pak z nemocného uděláme ještě nemocnějšího, než byl předtím. Lékař má vědět nejen to, co má pro kterou nemoc použít, ale i to, jak použité s nečistým dostat zase z těla ven. Lékař proto musí klást nemocnému otázky.

Tím největším lékařským uměním je klást nemocným správné otázky, abychom je do jisté míry poznali. Neznáme-li např. věk svého pacienta, nemůžeme ho správně léčit. Ač jsou nemoci i použité léky tytéž, přece 40-letého nebo 50-letého pacienta léčíme zcela jinak. Podávat lék schematicky a nestarat se o to, zda pacient trpí průjmem nebo zácpou, nelze. Experiment se zvířaty by zde byl mnohem méně sporný než jinde. Působnost léku na všeobecný organismus, jak ho má člověk společný se zvířaty, se zácpou či průjmem mění. O tom se lze snadno přesvědčit podáním léku psu a kočce. Pes trpí zpravidla zácpou, kočka průjmem. Pozorováním účinků na psa a kočku dostaneme podivuhodnou vědu.

Veda se nedělá tím, že na univerzitě cvičíme člověka k provádění toho či onoho určitými nástroji, ale tím, že si člověk osvojí tzv. "filipa", tj. umění, jak si má při šetření a léčení pacienta počínat. Je tedy naprosto nevyhnutelně nutné vědět, že nemoc spočívá v celém organismu člověka, že jednotlivý orgán onemocní tehdy, když z astrální činnosti (na názvu nezáleží) povstanou jisté látky (*výživné*), jež k zeslabeným a nemocným orgánům nejsou správně expedovány. Určité vnitřní nemoci jako chřipku, sennou horečku, tyf atp. lze pochopit jen tím, víme-li, že se v našem těle usazují nepoužité látky, jež se rozpouštějí ve vodním člověku.

Člověk ovšem není pouze vodním, ale také pevným a vzdušným člověkem. Pevný člověk je jeho relativně neměnným základem a vzdušný člověk je nádechem a výdechem v neustálé proměně. A jako se rozpouštějí pevné části v naší vodě, tak se i voda rozpouští (odpařuje) ve vzduchu. I náš malíček je např. ve svých svalech plný jemných výparů vody, která se skrze naše tělo neustále vypařuje ven (*transpirace*). Tak výpary vodního člověka vcházejí ve vnějším světě do toho, co opět dechem přijímáme

jako okysličený vzduch. To je v něm parou (plynem).

Stejně jako vnitřní voda vodního člověka vypařuje se do vnějšího vzduchu, který člověk vdechuje, také vnější pozemská voda. A tak jako nesnášíme rozpouštění pevných látek (odpadu) ve vodě (*zakalení vodního člověka*), tak nemůžeme snést ani vodu (výpary) v člověku vzdušném.

Předpokládejme nyní, že nesprávným rozdělováním a usazováním onemocní plíce. Vznikla-li plieni choroba nesprávným rozpuštěním látek (odpadu) ve vodním člověku, můžeme ji léčit podobně jako v předchozích případech. Plíce však mohou onemocnět, aniž se to zevně projeví, neonemocní-li tak silně, aby se zanítily. Tu onemocní jen poněkud. Orgány lidského organismu jsou velmi citlivé věcičky. I při menším onemocnění přecházejí do vodního člověka látky, jež vlastně měly přijít do plic. Plíce pak obsahují vodu s nesprávně rozpuštěnými látkami, které se současně vypařují. Zvláště silně se tyto látky vypařují, nemáme-li zcela zdravé plíce. Co nesprávného přijal člověk vodní z člověka pevného (u viditelných vnitřních nemocí), to u méně patrných onemocnění přijímá člověk vzdušný vypařováním, to se nyní spojuje s kyslíkem. Spojí-li se znečištěné vodní výpary vzdušného člověka s kyslíkem, pak to velmi škodí nervovému systému člověka, neboť nervy potřebují zdravý kyslík. I drobné onemocnění plic může ovlivnit nervový systém tím, že spolu vypaří, co nemá být

vypařeno. Člověk tím sice zjevně neonemocní, ale "zblázní se".

Můžeme tedy říci: tzv. fyzická nemoc, přicházející z nitra, spočívá v tom, že ve fyzickém člověku jsou někde nesprávně umístěny látky, které se jako odpad rozpouštějí ve vodním člověku. Avšak tzv. duševní nemoci (*Geisteskrankheiten*) nejsou ve skutečnosti "duševní", neboť duch (*Geist*) nemůže být nemocen. Tyto duševní nemoci spočívají v tom, že některý orgán onemocní tak málo, že to nemůžeme postřehnout.

Za těchto okolností je zdraví člověka neustále odkázáno na správné zpracování látek, aby se v jeho vodě nerozpouštělo nic nesprávného a aby se tím jeho voda nesprávným způsobem neodpařovala. Již v našem pravidelném životě máme cosi, co způsobuje nesprávné vypařování vody. To se projevuje tím, že máme žízeň, kterou vyléčíme tím, že se napijeme. Pitím přijímáme čistou vodu za svou vlastní, kterou tím uvolňujeme (*očisťujeme*) od toho, co se v ní nesprávně vypařuje, co je vodou nesprávně

vyplavováno.

Proto lze říci: v hladu máme vlohu k fyzické nemoci,

v žízní máme vlohu k tzv. duševní nemoci. Nesprávnou výživou si člověk vytváří podmínky pro fyzické onemocnění. Nesprávným pitím si člověk vytváří podmínky pro dušení onemocnění.

Tyto věci jsou mnohem obtížněji sledovatelné zejména u kojenců, u nichž nejsme s to spolehlivě rozlišit uhašení žízně od ukojení hladu, neboť je tu obojí uspokojováno tímtež mlékem, tj. tekutinou. Přejde-li mateřským mlékem do dítěte navíc něco škodlivého, může to být i později příčinou nesprávného vypařování vodního člověka, což se může projevit duševní chorobou. Rovněž nesprávné očkování tou či onou lymfou krve nebo lymfou nemocného člověka může způsobit onemocnění. Zde sice neonemocní přímo voda, ale orgány jež vodu zpracovávají. Žaludek pak zpracovává vodu jinak než pevnou stravu, následkem čehož člověk správně neodpařuje (*netranspiruje*), čímž jsou vytvářeny předpoklady pro vznik duševní choroby. V dnešní době je velmi mnoho lidí postiženo tzv. duševní nemocí zvanou "dementia praecox" (zdětštění). To pochází z velké části právě z nesprávné výživy v nejranějším dětství. Lidé na to přestali dbát. Hlídat pouze chemické složení mléka nedostačuje. Zde je nutno vyvinout něco úplně jiného.

Z uvedeného je zřejmé, že výchova dnešních lékařů naprosto nedostačuje k tomu, aby věděli, na kterou nemoc použít jaký lék. Ozdravení musí být celý život. Musíme tedy vědět, co všechno s tím souvisí.

Proto je anthroposofie něčím, co se zcela zaměřuje na působení hygienické, abychom správně porozuměli zdraví. *

Tím mám otázky obou pánů za zodpovězené.

Rudolf Steiner

* R. Steiner tu naznačuje, že jeho duchovní věda (anthroposofie) je vlastně tzv. "hygienickým okultismem" (očistným, např. Hermovým). Vedle něj rozlišujeme ještě okultismus "eugenický" (genetický, např. Mojžíšův) a "mechanický" (např. Zoroastrův).